

FÓIĂ ENCICLOPEDICĂ LITERARĂ, ** APARE IN FIECARE LUNĂ DE DOUË-ORI

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria . . . . . 6 coróne

Pentru România și străinătate . . . . . 8 franci

Inserate 1 cm. o dată 2 fil. de douë-ori 3 fil.

PROPRIETAR ȘI EDITOR:

GEORGIU M. UNGUREAN

REDACTOR RESPONSABIL:

SIMION P. SIMON

Tot ce privesce fôia sunt a se trimite la

Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“

Bistrița, strada Lemnelor 44.

Cătră on. public cetitor!

Fiind morbulent și cuprins cu fôrte multe afaceri și ocupațiuni, mă vëd necesitat cu ȓiua de astăȓi a abȓice de la edarea și redactarea mai departe a fôiei „Revista Ilustrată“ și am cedat redactarea D-lui S. P. Simon preot în Șiomfalău p. Besztercze. „Revista Ilustrată“ va fi proprietate și ediția D-lui Georgiu M. Ungurean.

Redacția și adminstrația va fi în Bistrița, strada Lemnelor 44.

Retrăgându-më dară — mă țin de sacra și naționala datorință a mulțami tuturor p. stim. și on. Domni și Dame cari m'au onorat cu sprijinul moral și material întru susținerea acestei Reviste până în present.

Șoimuș la 6 August. n. 1901.

Al D-vóstră cu tot respectul

Ioan Baciú.

Doina în Ardeal.

Cine se nu se închine spiritului național al poporilor? Care muritor se nu se închine în fața unei națiuni, care trăiește din timpuri, cu al său nume, viață și virtute istorică... Cine pe lume și sub soare, se nu adore „individualitatea istorică” a unui popor, și se nu onoreze cu sânteniă puterea de viață și natura progresivă a aceluia?

„Ființa cea mai perfectă pe lume, este omul.” Precum înse omul se deosebește în sine, prin mai multe însușiri, la unul mai mult dezvoltate ca la altul; ba precum unul are norocirea a se dezvolta, altul a rămânea îndărăpt, sau unul a petrece și a fi influențat de medii externe favorabile, altul însă e lipsit de acestea: întocmai națiunile se deosebesc între sine prin mai multe însușiri divergente, adăugând și norocul popoarelor prin care unele sunt în stare fericită a-și păstra ce au avut față de cele ce-și perd „prin timpuri” și ceea ce a avut, ca individul, care din stare bună și mare devine serman și fără nimic.

N'a fost și nu este națiune istorică, care se nu se prezintă în propria ei individualitate. Popore din una și aceeași trupină mare, sau cum am dice mai bine, din una și aceeași „ciotă” se deosebesc în însușirile lor sufletești și în naționalitatea lor: ele au geniul lor propriu, cultura și temperamentul lor național. Căci altfel a fost geniul și cultura poporului evreu, ca al celui chaldeu și fenician; altfel cultura Persilor și cea a Medilor, și altfel a Grecilor decât cea a Românilor.

Unul ne arată o credință mai naturală, altul mai misterioasă; unul un cântec mai înfocat și plin de dor, altul mai mole și mai sarbăd. Dar altul a fost și este geniul Orientalului, și altul al Apusanului sau Europeanului. Acestea sunt tot atâtea note și criterii naționale, sau emble de cunoșcere, pentru un popor sau altul.

* * *

Fie-care popor are limba sa: „sigilul inviolabil,” care păstrează neatinși tesaurii prin care trăiesc o națiune; fiecare popor are credința sa, datinile și obiceiurile, vestimentul bun ce-l apără în contra viscolilor, ce ar lovi în corpul său; fie-care popor are cântecul, portul și jocul, ceremoniile și petrecerile naționale, în care se oglindează caracterul și timpul său.

Est-mod cu atâtea prerogative fiind dotată o națiune și apoi în așa mod prezentându-se în lumea popoarelor, — cine se cuteze a atenta la onorea ei — cine se cuteze a nu respecta ființa unui popor — cine se îndrăsnească a viola numele și trecutul unei națiuni?!

Orî ce națiune este o Putere, ea e o Majestate pe pământ. Cel ce valcă pe o națiune comite crima de lesa Majestate. Nu e mirare, când recunoscând acest adevăr, popore întregi s'au închinat altor popore și le-au respectat, — indiviți singuratici s'au închinat națiunilor și s'au jertfit pentru ele: Grecii se închină în fața Egiptenilor, Romani se închină Elinilor antici; Cartagena și Epirul admiră virtutea romană. Moisi se închină națiunii judaice și se luptă cu marî pericle pentru binele aceleia; asemenea Solon, Lycurg, Demosthene, Aristide pentru Greci, — Brut, Catone, Torquat, Camil, Curțiu, Scaevola și Muciu pentru Romani; Franklin și Washington pentru Americani, Kosciusco pentru Poloni, etc. etc.

Toți aceștia au înțeles ce va să dică „națiune” și au cunoscut prea bine calitățile poporului de care se țineau. — C'um cuvânt, fie-care națiune cuprinde în sine, mai mult sau puțin, puțința de a se ridica la un nivel oarecare în societatea omenescă; fie-care are puterea sa proprie și avuția spiritului. Nu numărul și mulțimea ca stea lui Xerxes, nu puterea și tăria corporală, ca a lui Polifem, nu avuția și avariția, ca a lui Lucul și Midas pun pe o ginte în fruntea altor ginti — ci puterea spiritului, adecă talentele ei, darul sufletului și nobleța inimii fac pe un popor să fie regele altor popore, — acestea sunt acea stea divină despre care dice poetul, că lucește prin timpuri seculari.

II.

De-ar fi Românul un popor cât de înapoiat în cultură, cât de serman în starea sa materială, cât de îndărăvnic pentru

progresul mult lăudat al Europei și Americii, — în urma cât. de lovit dora de vre-un blăstăm contras din păcatul străbunilor sei, cum cântă Poetul:

„Se pôte că străbunii s'au mormântat în crime;
„Dar” reul străvechimei dór nu'l cerți pân' la noi!

Totuși având Românul mărețele și ne prețuitele talismane, pe care le are, posedând grandioase și vii criterii de naționalitate, pe cari geniul său și Dumnezeu creștinătății de 18 veacuri i-le păstrează în coliba sa cu caminul roman, — tot atât Penați, Larî și Dei străbuni, — o! atunei uți de starea și pozițiunea sa socială, ori politică, ce-l umbresce, uți de ceața egipténa, ce l'ar întureca, uți chiar de negrul său trecut și de dîlele sale amare, — uți de tôte! Și adâncindu-te sub acea ceață, pătrundând prin acea umbră, deschidând ușa colibeii sale îți pleci cu venerațiune fruntea vîdînd par'că pe o Cornelia de mână cu prețioasele sale — vîdînd atâtea clasicism român, și dacă ai inimă caută se strigî: „Cine e care se nu respecteze națiunile și se nu se închine moravurilor lor?”

Cu mic cu mare scim că multe popore moderne, descendente din națiuni și popore glorioase ale timpului vechiu — porta numele acelor, deși unele ar fi numai nisea frânturi din corpul cel antic, astăzi immormântat. Evreii, Jidovii, Jidovii moderni, porta acest nume cu care s'au numit strămoșii lor în țara sântă, până când adecă aveau și ei țară și magistratură, ba ei se numesc și astăzi chiar israeliteni: ca și Evreii porta numele străbun Persii, Grecii și Germanii de adî. Scim, că a fost în Italia un popor: „Populus romanus,” și cunoscem, ca lumea dice, ca astă via mare de omeni s'a stins ca și alte vițe. Ei — dar nimic nu se nimicese nici nu se perde în natură! Se nu fie acesta lege și pentru popore? —

S'a stins rîndul de omeni a poporului Italiei-romane, s'a immormântat îngropa trecutul, dar au rămas fi acestui rînd de omeni, nepoții și stranepoții acelei vițe strălucite, cari adî se dau sub numele gloriose — de Francesi, Italiani, Portugesi și Spanioli. Dar apoi totuși aceste popore — vița latină și sânge romanic — dora fac barem cât au facut urgisii de Evrei pentru conservarea amintirii străbunilor lor?... Dacă n'ar fi poporul român dela Dunăre și Carpați, care păstrează vecinica pomenire a celor morți de mult, Romani vechi, deși mai glorioși ca tôte poporele — n'ar fi avut nici atâtea favor, ca să se nu le piară barem numele. Și iată fiul cel mai neînsămnat, rudenia cea mai sêracă a fost predestinată, ca să susțină numele părinților glorioși, precum din feciora cea mai sêracă s'a hotărît să se nască *Mântuitorul omenimei*...

Cine se nu se închine poporului român, decât dora cel ce e barbar?

Va trece pôte epoca luptelor naționale, va veni imperiul nobilului și adevăratei culturii lumesci și atunci lumea de sciință se va ocupa mai cu deadinsul de acest popor romanesc, el va servi un bun strat de fosile pentru archeologia anticitațiilor romane.

Frații noștri din apus, inrudiți cu noi, ce e drept, prin limbă se arată adevărate mlădite din trunchiul roman. Nu pote nimeni dice, adecă acel bărbat, care s'a ocupat bine și cum se cuvine cu spiritul și natura vechiului Roman — depuse în scrierile clasice — nu pote dice, că în aceste popore ar fi intrupat Romanul vechiu! Nu afli la Italian, nici la Frances, superstițiunile, prejudițiile, credințele, datinile etc. ... adecă geniul și spiritul poporal al Romanului dela Roma — cum le afli la poporul român, care trăiesc și astăzi. Nu afli la dînsii jocul și portul, nunta și immormântarea romană, cum le afli la Romani. Pe când Italia prin inundarea și ivirea acolo a mai multor popore cu tot alâtea dominațiuni și caractere naționale diferite — ba smulgându-se de timpuriu de sub influința spiritului păgân-roman prin sciință, dezvoltarea religioasă și cultură progresivă — se desbracă de credințele și datinile celor ce au locuit odată cu gloria acel pământ, și uită portul, și l' croesce după mode noue și străine, deși la Italiani unele dar puțin elemente, din portul roman lăsat în elementul său natural în Dacia, închis între munți în colibeii sale, fără progres și sciință, rămâne

caracterul, spiritul, geniul și timpul român în totă frumuseța și curetenia, cum rămâne un măr ce nu putrezește! Rămân la densul credințele, portul, jocul: munta, născerea, înmormântarea romană; cămașa lungă până la genunchi, în creștită în spate și la pept (cămașa curat clasică romană), opinciile, șerparul, chimirul, — pălăria lată, rămâne struțul înalt de pământ și de flori: rămâne portul roman cavaleresc (Deorece portul bărbătesc al Românilor, nu e altul decât portul ostașilor cavaleri ai Romei bătrâne: cine nu crede, cerce și va vedea). Rămâne Călușorul, Bătuta și alte jocuri naționale românești. Și între altele rămâne natura războinică și arta militară. (Niciodată n'am auzit să se fi retras vreun regiment de ostași români din fața inamicului,

apoi în strategia militară Românul e mai inventiv decât nu știu ce general de atunci și atunci.)

Nu numai, că a conservat Românul tezaurul străbun, — dar el în continuu și-a mai însușit și mereu și-a dezvoltat inima și spiritul său, influențat de sortea și natura timpurilor, ce au trecut peste viața lui. A plâns de durere și s'a tânguit și a plâns mult, căci mult i-a fost năcasul, dar acest plâns nu face să fim cu atențiune, căci au fost plâns plin de spirit. Ți în timp de puțină veselie, s'a veselit.

Sub acestea influințe credem, că s'a născut și cântarea numită „Doină.“

(Va urma.)

Visul lui Bonaparte.

În Biserice cea mare din Parisul strălucit,
Multă lume din Franța a intrat și a sosit; —
Multă lume strălucesce în vestiment de serbătoare:
Printi, Marcuși și Conți cu gală, — dame, flore lângă flore!
Er' de-asupra, preste public, fantasau ochii că ved
Numai spirite etere, în parfume ce reșed.
Și se jecă făcând glume, desmerdēdn-sē-n suris.
Nu era Sus „Lumea dulce“ seu frumosul Paradis, —
Pre pământ, era acuma, jos în Templul măjestos,
Și-n, Paris, „Grădina lunei,“ în Parisul voluptos!...
Chiar uită lumea pre astăzi, tipul eruntului Marat¹
Pre Talien² și Robespierre³ și pre Danton⁴ și vremea s'a.
Pome bune de guerra, de ucidere de om:
Toți se bucurau acuma sub al păcii sacru pom!
Pontificele-n ornate sânt și blând ca Simon Petru,
Circumdat de sânti Călugări, pălării late de-un metru,
De Vlădiei în haine roșii, cardinali cu cruci de aur,
Și păseca vederea tainic spre-al bisericii tesaur.
Și spre falnica mulțime în ținută de elită,
Așteptând momentul mare, — cu a s'a mână-nbătrânită
Se așede pre o frunte de geniu, și de-imperat
O coronă de Cesare, la Acel, ce l'a chemat
O națiune și o țără cu ardor, însufletire.
La acel ce este demon la popor și la ostire!

Tunuri sute-ncep să tunc, batherii 'și dau avēntul,
Se cutremură chiar Templul, Ceriul țera și pământul.
Chorul cântă cu mult pathos: Pune domne pre-alui cap.
Cu-a T'a mână o Coronă! „Și-n biserică nu-n cap
Toaletele pompoșe, uriașe în mulțime,
La un act, când Ceriul însuși aprobeză din nălțime.
Pontificele se scolă, i-sē-duce sânta carte
Și coronă sē-n cunune pre-imperatul Bonaparte:
Însă, vai, sântul Părinte, ce durere o sē-n frunte.
Bonaparte ie coronă și și-o pune pre-a s'a frunte!

Tunuri sute, sună, sună; batherii 'și dau avēntul,
Se cutremură chiar Templul, ceriul, țera și pământul!
Chorul cântă, dar' nu crede, — cum se creadă, ce el cântă:
„Pus'ai Domne, pre-al seu crescet, pus'ai ați coronă sântă!“
Pontificele reșede pre-al seu scaun purpurat,
Și deplânge cu durere pre-un asemenea-mpērat.

Tunuri sute-ncep să tacă, batheriile amuțesc,
Templul tot e în uimire, ceriul, țera innegresc.
Sub cupola aurită întunerecul se lasă

¹ Pronunță: „Marah.“

² „ „ „Talliäng“

³ „ „ „Robespjäh.“

⁴ „ „ „Dangtong“

Și mulțimea-n agitare se îndreptă cătră casă...
Er' eroul de la Lodi, cel din versuri și poveste
Nu mai e un Bonaparte, pentru țera nu mai este!..

Diua aleasă, ea dispăre, — 'și închide ușa albă;
Nóptea negră se ivesce, arătându-și a s'a salbă
Adornată, presurată, cu flori roșii, ce încet
Shinteiază din splendore-și ca și doi ochi de poet.
Ceriul Franței cum ride-n a Pleadelor lumină
Și Parisu-n lampioni ferice, cum se-n serină...
Tota lumea se preâmbă prin a lunei panoramă:
Numai singur Bonaparte obosit e preste samă.
Numai singur Bonaparte șede trist și snpērat:
Și nu sci de este astăzi Domnitor seu Impērat?!

O! Morfeu, dulceța lunei, leacul trupului pătruns
De durere și obosală, ce rod traiful în ascuns.
Tu, ce vii, cu-a t'ale brață odorosă și de flori
Și c'o dulce-n brățigare ne răpesci și porți prin nori:
Bun ai fost de astă dată pentru Marele-imperat!
Adormise Bonaparte indispus și lacerat...
Și-a visat, mereu visat'a; tot cu Papa avea trebă,
Sē părea că El întrebă, după Papa, tot latrebă,
De-a sosit sē-i ungă fruntea cu oleu sântit și sacru,
De-a sosit sē-i de corona și sē-i coroneze capu?
De abia, sosese, vine, Servul Domnului Chiristos
Și-n biserică, mulțimea în genunchi se lasă jos.
Chorul cântă: Pune „Domne pre-al Seu cap coronă sântă!“
Era El plecând genunchi cu gând și inimă 'n frântă,
Pontificele cel Mare pre-al Seu crescet iacă-i pune
Cu-a s'a mână cea mai scumpă de-impērat coronă-n lume!

Tunuri sute, tună vesel și pământul asurđia —
În Biserică, mulțimea lacrimēnd se-n duioșă,
Și psalma în mii de glasuri: „Ec-al vostru Impērat
Pre care-l alege omul și tot El l'a-n coronat,
Căci prin Mine, domnesc Regii și-Imperați pre pământ:
Înțelegeți Căinți, Popora, vē plecați Celui prea sânt!“
Și părea că plânge, plânge și-impēratu-n coronat
De plăcere, bucurie-n est minut prea înălțat.
Și părea că și El cântă: „Ve plecați Domnului sânt,
Care unge-n coroneză Domnitorii pre pământ,
Prin a Serrilor sei mână, ca de mult p: în Samuil
Pre David, fiul lui Iese — Imperat în Israil!?”

Nóptea trece și Aurora, cu-a ei degete de criu
Riditoare ea deschide Ușa Ceriului divin, —
Și prin ea apare-n lune sântul Sore recreat:
Bonaparte plin de lacrimi, tot oftează, ce-a visat.

S. P. Simonu.

Teiul cu dragostea.

(Novelă)

*Vai: bădiță, când te-ai dus
Jurământ noi am fost pus
Sub teiul bisericeii
Jurământul dragostei...*

Era o sară frumosă. Vitele venise dela pășune. Ceriul era senin ca lacrima. Er luna sbura printre miile de stele cari păre că toate privesc la ea. La lumina ei se vedea stând înaintea unei porți un ficior și-o fată, cari turburau liniștea nopții prin suspinele și oftările lor. Era Măriora și Ionică. Amândoi tineri, la amândoi le bateau inimile tot într'un fel. Măriora era fata lelei Rafira și a nenei Ioan de pe deal amândoi omenți muncitori. Nu erau bogați, dar nici chiar săraci mulțămii lui D-deu, căci avéu cât le trebuia de adî pe mîne căci cine are puțin cu puțin se ajunge ér cine are mult i trebuie și mai mult, așa nenea Ioan și lelea Rafira. Er au omenți cu judecată, nenea Ioan era așa cam de vr'o 60 de ani alb ca o óie. Ér lelea Rafira cam de vr'o 55—58 dar dacă o întrebai ca se'ți spue de câți ani este ea nu știa căci a rămas orfană ér protocoalele unde a fost ea scrisă au ars când au ars casa popi celui bătrîn. Dar cum dic tînără nu era. Nenea Ioan înainte de al lua cătana spue că se purta cu păr lung. Apoi și aveam un păr de drag se te fi uitat la el, imîi batea umerii. Dar cât m'a prins cu ștrengu — c'asa se luau cătanele atunci — am băgat'o pe mînecă, mē pomenesc că într'o lună dimineță vine un neamî și-mî aie părul — așa ne spunea -- nenea Ioan de atunci apoi s'a tot tuns. Cu lelea Rafira s'a întălnit prima dată la fântăna dascalului și de atunci a îndrăgito. S'au luat amândoi, au avut mai mulți copii dintre cari numai 2 le trăiesc — Vasilica care a luat pe fata lui Nița din capătul satului, și pe Măriora.

Măriora le era cel din urmă copil. Copilul bătrănelilor; de aceea o și aveau dragă ca ochii din cap. Măriora era frumoasă. Șeiș coalea o fată cu nisce ochii cari când te uitai în ei par'că te ardeau apoi un păr Domne, atât de negru, de nu seiu cum se vē spun ca corbu. Un obraz sē-l tai c'un fir de păr, și roșu dar nu de suliman!

Apoi nisce buze roșii ca o fragă se le sărați ș'apoi se mori. Dar dacă era frumoasă apoi și scia se luere s'o fi vėdut florii ce scia face cu acu, cum scia ea se potivēscă armeiurile — straturile — punea negru pe cāmpul alb ér în cornuș roșu de părea că-s scrise. Ce vedea cu ochii făcea. De se ducea într'un sat la joc și vedea la o fată alte florii, alți pui pe cot, ori fodorii, a doua di se punea și-i făcea și ea.

Dar cum alege de frumos în resboin, scie cu șpeteaza, cu ciurelu, cu 24 de vāgele, cu trei ițe cu 4. mai scie și D-deu cum — destul că fată ca ea nu e în satul întreg așa meșteră. Ea nu se suia în pod „Să se uite printre podele se vadă pânza cum mai mere.“ Ci unde punea mîna era pusă. Apoi hainele pe ea erau ca scrise. Tote erau făcute de mîna ei. Ea cum am dis pentru „puș de pe cot, nu scobora grău din pod.“ Ér când erau oșpețe în sat și vr'una dintre mirese avea mult de cusut Măriora era cea dintăiu care era chemată. Dar jucătore?! Ca o Șoimană. Ales când juca cu Ionică. Cu Ionică al lelei Savetă. Ionică încă era un fecior ca un brad roșu ca un bujor c'o mustăcioră răsucită coalea frumos ca în iconă. Nici el nu era chiar sērac, avea căscióra lui și vr'o câteva găletuțe de pămēt. Tatăl seu „un român verde“ — murise încă de când el era în leagān. Atunci erau mai bogați. Dar după mórtea reposatului. D-deu sē-l ierte se sculă unul și altul și le împărți moșióra. Lor le remase căscióra și un petec ori două de arătură dar lelea Savetă făcu ce făcu și lângă cele două mai pusē de două ori câte două și pentru aceea astădi nu sunt chiar săraci. Lelea Savetă încă își iubea fecioru, tot ce dorea, era ca sē-l vadă și pe el odată aședat, sē-l vadă că are și el un căpătăiu. Când era joc în prundul satului lelea Savetă nu lipsea căci îi, era drag de el sē-l vadă jucând, ér dacă striga vr'o șodă și cei de pe delăturî rādeau, lelea Savetă, era mândră și vrea se dică e al meu așa a fost și tatăl sēu. Ionică era jucător nu glună. Cine juca cu el il pomenea cât trăia. El scia juca fata. Unde

nu și-o rāsucia de 'i sfărăia călcăiele, unde nu și-o da pe sub mână și striga:

„Pe sub mână căi română
Că de mi-ar fi Săcuiancă
Mi-ar fi cu rechita nēgră.“

Ș'avea gură bună. Când striga el resuna satul, il audeai unde ai fi fost. În joc acuma mai în urmă, juca tot cu Măriora. Cu ea ridea și glumea mai totă diua. Ii plăcea se strige mai mult:

Măriora pēr galben
De dorul tēu mē leagān
Mē leagān cași frunza
Bătută de vint tōmma...

Când striga el așa, ea și pleca capul în jos — i era rușine, obrazi i se înflăcārau. Ionică o iubea, dar și ea il iubea. Er au și potrivii, tot satul dicea așa. — Și apoi ce dice un sat întreg, e dis!! --

Luna sta deasupra lor; părea că privesc la ei cum oftēzā. Părea că i milă și ei de suspinele lor, căci iute se ascunde sub un mic nor. În depărtare se aude scărțăitul unei cumpene dela fântăna. Ér în marginea satului se aud clopote și rēcheze de cai. -- Ér mai afund în cāmp, un cioban cāntānd frumos din fluer, pe lângă oi cari le scōse în pornelă. --

D-deu se ajute Măriora — dise Ion — eu trebuie se plec și sărutāndu-o încă odată, se perdu în liniștea nopții, făcānd se rāsune satul de o doină ce o cānta cu frunza; care suma așa:

Eu mē duc māndro de mîne
Dorul meu la tin' remāne
Grigesce-mil māndro bine
Și il culcă-n pat cu tine...

Măriora se uita în urma lui — ascultānd cum își spue el jela sa. nopții. — Apoi ștergāndu-și ochi intră în casă, dar nu putu ca să se culce, ci se puse pe lăitā lângă ferestră și ș'asculta pānă nu-l mai aude, și cum se nu-l asculte când el plēcă. ér ea remāne singurā ca un cuc, ér într'un an câte zile sunt și Dōmne multe i se pōte întimpla omului. --

* * *

De atunci a trecut câteva luni.

Era pe la ivitul zorilor. O lumină roșie începu să se ivēscă la rāsărit Vēntul bătea incetișor. Pasērile deșteptate de sunetul arborilor începură a continua concertul lāsāt de eri. Satul resuna de buciumele și strigătele păstorilor, cari scōtēu vitele. La strigătul lor vedeai pōrta deschidindu-sē — er după vitele scōse afară o femeie, o fată, un flăcāu sau un bărbat care atunci se sculase din așternutu-i cald, și-și luase pe el numai o zechē sau scurteică. În curēnd și sōrele începu a-și trimite razele sale de după deluri. Un abor gros se înălță spre cer de pe cāmpiile udate cu rouă — formānd nori groși.

Acestea tōte anunțau o di ploiosă. Pe drumul țarei se vedea mergēnd un fecior. Tînărul fecior nu era altul decât Ionică. El se întorcea dela servit aducānd cu el bănișori frumoși — pe cari i adumase punēnd crucer lângă crucer, pentru ca se aib pe ce pune mîna când se va cumina cu Măriora. Sōrele ardea. El înainta cu paș mare, fără a băga de samă că ceriul începu a-sē acoperi tot mai mult cu nori negri. El nu se uita la florile cari erau pe marginea drumului și cari la adierea vēntului lāsau un miros frumos — un miros dulce. Ci cu paș grăbit mergea, grabnic par'că voia se ajungă pe cineva. El gāndea că ore Măriora se mai ține de vorba avută. Ore mai ține ea inelul, ce i-la cerut când s'a despărțit — ori că la dat altuia. — Nu! Nu se pōte dise el ridicāndu-și capul în sus oftānd din adāncul inimei, și luāndu-și pālăria în mână ca se pōtā merge mai tare. Dacă m'ar fi lāsāt, atunci pentru ce mi-ar fi scris. --

Măriora îi rēspunse totdeuna la episoile trimise de Ionică.

Epistola ei cea din urmă se termina așa... dragul meu Ionică și dori de se pote, ca se știu când se va împlini ore jurământul nostru, ore când ne va invrednici D-zeu să fim unul altuia. La care Ionică îi răspunse... dacă vrea bunul D-zeu la pasel' ciocnim oue roșii epistola aceea a și primito Măriora.

Ionică tot mergea, mergea căci îl ducea doru — stase puțin a umbra unui pâr, — la rădăcina căruia se afla un isvor curat acolo își scose traista și se așeză un „fatale nostru“ și îmbrăca ceva. În după ce resuflă puțin își făcu o țigară, mai beu odata apă și hi mai departe însoțit numai de băț — din când în când mai fluera printre dinți:

De ar sci mândra c'aș veni
Frumos s'ar împodobi
Și 'nainte mi-ar eși...

Sorele se ascunsă după delurile din față, — sfîntise într'un nor mare — er certul remase pe câteva clipe roșu ca ocu. Timpul se schimbasă cu totul. Nori negri se ridicau unul peste altul. Incepu a tuna de se cutremura pământul, er printre nori mii de bice de foc șerpuiau. Încă un tunet și stropi mari le ploie încep a cadea. Întaiu rari, după aceea tot mai des. Vai de sermanul drumariu. Inserase. Intunerec besna. Ploa, ploa de părea că varsă cu bota. Acum și vântul crescu din ce în ce mai mare până ce se prefăcu în uragau. Apa se rostogolea valuri peste valuri maturând tot ce era în cale. Dar un Ionică nici că-i pasa ci își făcu o sfanta cruce și se un „Donne ajută“ și se perdu în intunerec.

* * *

Trecură sărbătorile Pascilor dar Ionică nicăirea el nu mai venea. D-zeu scie ce s'o fi făcut își șopteau babele din sat. Dar Ionică s'o uitat de Măriora. Și Măriora? ea nici nu ucuse în sărbători. Ea în fie-care minut aștepta pe Ionică, pe Ionică atât de dorit. Adeseori arunca câte o privire spre capul satului dor' il va vedea venind: dar zadarnic — își întorcea privirea înapoi ștergându-și ochi. — Sermana cât îl iubea cât de mult îl dorea, er ce e mai mult, ea se nu joce la sărbătorile Pascilor — cu Ionică. — Să nu fie și ea la joc în prundu satului în rând cu celelalte fete. Tote fetele au cui se lee ouăle cele roșii, numai ea nu, nu-i vorbă că le-ar fi putut da și ea la altu, dar nu voia, căci cât s'a năcăjit ea la cele 2 ouă pestrițe, ș'acum se le dee altuia. O cât i venea le greu — Adeseori se întreba că, ore Ionică s'o fi lăsat. O nu, atunci de ce mi-ar fi scris — își dicea.

* * *

De altfel toți feciorii din sat, iubeau pe Măriora, ba chiar și cei cari veneau din satele vecine, la joc, ar fi dorit ca să aibă pe Măriora, sau se joce cu ea. Er când venea sara care mai de care se cânte mai frumos din frunză pe la porta ei. Dar nici ea nu le întorcea, dorul, ei la toți le zâmbea mulțumitoriu și cu bunătate.

Er dacă vr'un fecior mai îndrăzneț cerea ca se-i facă și un loc în inimă. Ea le răspundea, că nu mai e a ei ci a lui Ionică. Cu el m'am legat în fața lui D-zeu, sub teiul sfintei biserici, întrebați-l pe el. El ne știe dragostea noastră, cu el voesc să și trăesc. Er dacă el mă va fi uitat D-zeu nu dorme. Căți doră n'a cercat cu una cu două ca se fie a lor. Câte mame n'ar fi voit ca să o aibă de noră. Căți tătâni nu s'ar fi mândrit că feciorul lui are de nevastă pe Măriora. Dar ea 'și-l alesese, nu voia pe altul, decât, Ionică.

Trecu o lună. Ionică nu se mai ivea de nicăirea. Măriora era desperată, ea plângea, plângea meren. În fiecare zi eșea în capul satului ca se vadă nu cumva vine Ionică. În fiecare zi eșea sub teiul dela biserică „sub teiul cu dragostea“ așa-i dicea ea, er acolo plânge și se jeluia lui. Dar înzădar. Visurile și cele dulci cele pline de fericire și cele frumoase iacale toate zdrobite, toate-s nimicite. Er în locul lor se ridică durerea și lesnădejdea. Sara se culca cu nădejdea că dor a doua zi când se va scula va afla că Ionică al ei a venit. Dar toate erau numai lorințe, căci cum se culca, cu inima plină de dor, diminea se scula tot așa, tot fără el, tot singură. Ziua mergea la lucrul câmpului, er acolo lucra, lucra căl două, înzădar lelea Rafiră

dicea că se nu se silăscă așa tare, dar ea nici că-o aușea și da cu sapa de credeai că...

Câte odată mai cânta:

Vai! badiță când te-ai dus
Jurământ noi am fost pus
Jurământul dragosti
Sub teiul biserici
Sub teiu din cimiter
Mult mă mir bade mă mir
Ce faci tu de nu mai vii
Nice carte nu mai scrii.
De când s'a dus badița
Mi pustie ulița...
Și, de doru-i mă prăpădesc
Caci tot mereu la el gândesc.

* * *

Fusese o zi frumoasă. O zi de primăvera. Sorele sfîntise, lăsând în urmași umbră. Un aer dulce inbată pe muritorii. Turmele veneau dela pășune, cu mici lor mielușei, cari își strigau pe namele lor perdute în multime.

Paserile sburau pe la cuiburile lor. Er din câmpul verde se aușea concertul broștelor. Omenii se întorceau dela munca câmpului, dela sapă, aducând uneltele în spate. Care cum trecea pe la biserică își descoperea capul și-și făcea semnul sfintei cruci, mulțumind lui D-zeu de vremea cea bună. La tulpina teiului celui stufos dela biserică, la tulpina „teiului cu dragostea“, se vedea ședând cineva. Era Măriora. Ea se întorcea dela sapă. Când ajunsă drept cu porțița bisericii își făcu și ea, ca și celelalte trecători. O sfântă cruce și intră în cimiter. Trânti sapele jos, se răzîmă cu capul de teiu și începu a plânge. A plâns de i s'a inodat lacrimile sub barbă. Părea că voesc se 'i spuie chinul său, teiului. Ramurile lui se clătina, părea că voesc a mângăia pe Măriora. Er în vârful lui se aședă o mândră privighetore, care cu cântecul său cel melodios făcea să răsune cimiterul. Dar Măriora nu aușea, nu vedea nimic. Ci cu ochii roșii de plâns privea în intunerec, care începu a se întinde pe pământ. Un lătrat de câne se aușea în capul satului. Morile urlau, semn că o să se schimbe vremea. De după delul dela resărit luna începu a se ridica, tot mai mare, tot mai mare, până ce se făcu mare cât o rotă de car. Un vântuleț tainic adie, la a cărui suflare lină Măriora părea că află o alinare.

Se plecă își ridică sapele, se întorse cu fața cătră biserică își mai făcu o cruce dicând „D-ne adul în pace“, și eși din cimiter. Tocmai când era cu piciorul pe pragul porței dela biserică, aude un cântec îndepărtat. Ore nu o înșală pe eau rechile? Ore nu e vis? Ore Ionică se fie? Stă! Ascultă! Vântul bătea, aducând cu sine, cuvintele din cântec, acum se puteau auși bine.

Sciți mândro când am plecat
Cu jurământ te-am lăsat
Că mie nu-mi trebe nime
Făr' numai dragă pe tine
Eu mândro mi-l'am ținut
Dar tu nuscui ce-ai făcut?!

Acum Măriora cunoseu într'adevăr că e el. Ionică cel atât de mult asceptat.

Scim că Ionică a plecat prin intunerec și prin ploie. Ploia a ținut mlut. Apele au crescut așa de mari încât au rupt unele poduri. Ionică a ajuns la un astfel de pod, și cum era intunerec de nu vedea înaintea ochilor, s'a pomenit numai că calea ca din pod. Simți o durere mare, părea că pământul se învârtește cu el, își frânsă piciorul.

Cu chin cu vai a eșit deasupra malului și a cădut fără simțiri. A doua zi a fost aflat de niște creștini buni, cari l'au dus la cel mai apropiat sat, el de acolo, cu un căruț s'a dus în spital. Și acum după șese săptămâni se întorce erăș sănătos. Măriora îi eși înainte și și se oftând „bine că te mai ved odată.“ Apoi se duse sub „teiul cu dragostea“ ingenunchiară și mulțami lui D-zeu că se revéd er sănătos.

A doua zi tot satul scia că-a venit Ionică.

La trei săptămâni se aușea la casa lui Ionică pocnete de pistole și chiote de feciorii. Era nunta lui cu Măriora, ce mai veselie!

Ce mai joc. Să fi vedut pe lelea Savetă și lelea Rafiră cum se învârtteau, uitase bătrânețele. Ba lelea Savetă dacă o lua mai bătrân la joc i striga:

Orî me jocă
Orî mă lasă
Orî dacă nu dute acasă.

Nenea Ion, nici el nu se lăsa, în zădar i striga unul și altul că:

Unde jocă un om bătrân
Par' că sare un car cu fân.

Încă o nuntă așa frumoasă n'a fost de mult: -- așa spun nuntași, ba chiar și săteni.

Clopotul dela curtea erarială s'aude sunând. E amiazi Măriora eșe din curte cu desagi în mână dreptă ér cu oleiorul cu apă rece în stânga. Ea duce la lucrătorii de mână care. Ionică e cu ei în câmp. -- Ér când treceau pragul în uliță striga: Ionică se ai grijă de Măriora. Erau copii lor. Și plecă mai departe. Când trecu pela biserică, pusé óla jos își făcu cruce și zembind dișe: „laca teiul cu dragostea.“ Și se perdu după zidul dela cîntirim.

Ei trăese și astăzi fericiți.

Ioan Popa.

La Horă!

*Hai la horă copilă se jucăm
Și o dalbă de doină se cântăm,
Când musica resunând te răpesc
Vîn'o dragă în curund te grăbesce.
Bate arcul mei roinice lăutar*

*Adă vin cu vedra-aice mei crășmariu
Eu curcan din lumea vechia me numesc
Fată albă mie-mă place se iubesc,
Și la horă și la luptă me pricep
De necazuri nici că-mă pasă, și-mă petrec.*

Gavril Popoviciu.

Prima societate teatrală română ambulantă în Transilvania.¹

De: Vasilie Podobă.

În vara anului trecut, înainte de adunarea generală pentru crearea unui fond de teatru român, ce s'a ținut la Abrud, am primit dela iubitul nostru președinte al fondului de teatru D. Iosif Vulcan o invitație specială, ca se iau parte la acea adunare. În momentul, când am primit invitația, m'am și decis se merg. Mi-am adus aminte, că vara acesta s'au implinit 30 de ani, de când ca student de a VI-a clasă gimn., în calitate de director de teatru am fost pentru primadată la Abrud. Afirama că aceasta li se va părea multora prea iscată, însă este adevărată, ceea ce se va dovedi mai în jos.

Studentii de a VI-a clasă gimn. sunt în etatea aceea, când ori-ce poți crea din ei, chiar și directorii de teatru. Ei nu mult își bat capul cu viitorul, căci încă nu au ajuns la filosofia vieții, propunându-se filosofia în clasele VII și VIII. Nu sunt ei primiți nici în societatea celor din clasele estea. La societățile de lectură încă numai ca extraordinarii pot participa, căci statutele aprobate de corpul profesoral nu le recunosc mai mult drept. La balul studenților încă nu pot lua parte, căci dreptul e al septimanilor și octavanilor. Ei numai pe afară de bal pot juca. Așa era cel puțin pe timpul mer. Secstanii sunt ca și fetele, când nici rochie lungă, nici scurță nu portă, ei între ele. În etatea aceasta sunt capabili de a se decide la ori și ce întreprindere. Sunt ea și băieții, cari încep a umbla. Dacă cad, nu se lovesc, dar nici nu-i jenează, de ar cădea în mijlocul ținutului. Apoi nici publicul mare nu-i critică, ori-ce ar risca dumnealor.

Destul, că clasa acesta este din care poți alege cu ușurătate membrii pentru ori-ce carieră. Din clasa acesta își verbuează părinții piariști și alți orduri călugăresci pe fiitorii lor membrii. Li imbracă în reverendă și apoi li lasă se învețe filosofia în clasele VII și VIII, când depun maturitatea, fac anul de noviciat și apoi devin membrii ordurilor, în care au intrat.

Cam din clasa acesta trinit ordinariatele noastre române gr. cat. elevii la Roma, la institutul „de propaganda fide“, de-

unde după studiul de 6 ani se reintorc în patrie cu titlul de „doctor“ și cu sperare, că cel puțin episcopi vor deveni „cât de bun rînd“. Rari sunt, pe cari nu-i înșală speranța, cei mai mulți se conving despre adevărul proverbului latin „spes falit“ „în curînd“.

Dar se mă reintorc la obiect. Decis se merg la adunarea generală din Abrud, la ora desemnată de d-l președinte m'am aflat la gara din Cluj cu fica mea Veturia, nepoța Elena Pandrea și am așteptat cu nerăbdare sosirea trenului dinspre Orade. Sosese trenul. Din cupeu se cobora figura maiestosă a Domnului președinte însoțit de Ilustra D-nă soție și de nepoța D-lor, d-șora Hortensia Micle.

După salutările și recomandările împrumutate, urcându-ne pe tren am pornit spre Teușiu. În câteva ore ne-am aflat în Alba-Iulia. Aici am convenit cu d. Dr. V. Braniceș și cu membrii comitetului sosiți dela Brașov: Vasilie Goldiș, secretariul societății, și D-nul director și vice-președinte V. Onițiu. Erau mai mulți domni: domne și domnișore, toți gata spre plecare. În câteva minute totă societatea s'a aflat aședată pe „mocaniță“. (Așa se numesce trenul vicinal Alba-Iulia — Zlatna). La ameații „mocanița“ a sosit cu noi în Zlatna. Bravi Zlănenii în frunte cu protopopul Jul. Montani ne-au întâmpinat la gară cu binecuvîntare rostită în mod oratorie de D-l protopop.

După prânz îndată ne-am suit pe trăsuri și am plecat prin codri seculari la Abrud. Sosind la Bucium-Șasa, bravi buciumani ne-au primit cu poartă de triumf, cu binevenitări, iară treascurile bubuiiau de cugetani, că suntem în resbel. De aci locurile mă erau cunoscute. Padurile și dealurile, apoi drumurile erau tot cele de acum 30 de ani. Omenii s'au schimbat însă; cei ce erau atunci în etatea mea de acum, nu mai sunt în viață. Cei ce erau tineri atunci, ađi sunt bătrâni. Fețe străine și ne cunoscute destule, deși acum sunt 30 de ani eram în Abrud ca acasă la părinți. Cunosceam bătrânii, cunosceam tinerii, căci aproape patru săptămâni am petrecut cu trupa teatrală în mijlocul bravilor abrudeni.

Sosim în Abrud. Alergăm fiecare la cartirul destinat de

¹ Din anuarul societății pentru crearea unui fond de teatru român.

Comitetul arangiator. Abia am acceptat se mă scutur de praf făcându-mi copila și nepoța în grija Domnei Lobonțiu, care a avut bunăvoință a ne găzdui românește și pretinește în cele 2 zile petrecute în Abrud, am eșit la stradă și am început a-mi cerețea locurile (amicul Hossu Vili ar dice cuiburile) de acum 30 de ani. Ce se vede? Me duc la cartirul de acum 30 de ani, altă casă, alți stăpâni. Unde ni-a fost teatrul improvisat de scânduri, acum se află edificiul mare ridicat pe acel loc. Mărit la strade, nu mai văd nici o numire românească, ca și acum 30 de ani. Ce află: Tuhutum uteza, Ārpăd uteza, Bendeduz uteza, Lehel uteza etc. Dau în sus și dau în jos, nici vorba să cumose pe cineva, cu care se fi convenit acum sunt 30 de ani.

După multă alergare îmi aduc aminte de casina română. Merg acolo. Casina, singură casina o află cea veche, cu acea leosebire, că acum 30 de ani era frecventată. În ea conveneam și noi — „teatraliștii români” — la cina comună după teatru, unde eram mai toldeama ospetii „latei moș”, așa îl numea totă lumea românească pe nemuritorul Simeon Balint, care, deși era bătrân, venea în fie-care sară reprezentățiunile noastre teatrale din Roșia, unde era paroch și protopop. După teatru ne aduna în jurul său, ne ospeta și ne povestea din întâmplările mului 1848, când era tribun în oștea nemuritorului Avram Iancu. Noi în schimb mai repetam unele scene mai comice din rolurile, ce le jucam în teatru.

Când am vădut atâtea schimbare, când am vedut, că totul e schimonosit și numai codrul în jurul Abrudului a ramas tiner și frumos, ca și înainte de acesta cu 30 de ani, mi-am adus aminte de poesia populară:

„Mult mă mir codre de tine,
Cum îți merge atât de bine.
Totă vara înfrunzesei,
Colea toamna îngălbinesei,
Preste iarnă înbetrănesei,
Primăvera întineresei;
Dar eu dacă înbătrănesc,
Altul nu întineresc!”

Dar se las Abrudul și se mă întorc la scopul cel urmăresc cu scrierea acestui studiu. În fruntea studiului meu am pus: Primit societate teatrală română ambulată în Transilvania. Ce a fost aceea, cum s'a înființat, din cine s'a compus și de cine a fost susținută? Iată tot atâtea întrebări, cari vor fi rezolvite în lecurul acestei scrieri.

Ideea înființării unei societăți de diletanți între studenții români dela gimnaziul r.-cat. din Cluj a aduso cu sine Ioan Baciu, de present preot în Șoimuș și redactor al foiei „Revista Ilustrată.”¹ El a venit la Cluj în 1868 din școalele din Năsăud și s'a înscris mi-se pare, în clasa III. gimn. El a vădut în Năsăud jucând teatru aranjat de avocatul Danilă Lica cu studenții dela acel gimnaziu. A încercat se dee o reprezentațiune în țehinul-săsase, cu alți colegi ai sei, ceea-ce li-au și succed.

În Cluj juristii români dela Academia de drept s'au fost lecis se jöce pesa „Răzvan Vodă”, însă nu s'au putut înțelege. În timpul acela, Ioan Baciu cu vre-o, câți-va colegi ai sei s'a pregătit cu pesa „Giorobor pentru un topor” de Iosif Vulcan, păruță în calendarul „Gura satului” și a dat reprezentațiunea a cartirul lor în strada Turdei, care e până astăzi cartirul general al celor mai mulți studenți români sërmani.

De aci a mers mai departe. Câștigând loc de a da reprezentațiune în curtea parochiei gr. or. și-a făcut într'un șopru, r' pentru public a ramas loc sub cerul liber. Aici sau jucat deseale „Răscöla lui Horia” de Iosif Vulcan și „Nunta țărăneasă”. La reprezentațiunile acestea au luat parte mai mulți omni și domne din societatea Clujană. Succesul atât mrral, cât i material, a fost multămitor.

În 1869 toamna eu am depus esamenul privat de clasa r' gimnasială cu concesiunea ministrului de culte, căci în lunie absolvasem clasa IV ca primul eminent și așa am trecut de-a-reptul pe a VI-a clasă. Pe acele timpuri studenții din Cluj veau societate de lectură cu statute aprobate de profesorul de mba română, care era protopop gr. cat. și care supraveghia societatea. În fie-care Sămbătă se țineau ședințe, în cari se eclama, diserta și critica uni pe alți. Se ceteau foile „Spe-

ranța”, „Foia literară” și „Posparța roriri” foia umoristică. Societatea acesta a existat până în anul 1830, când intoleranța șovinistă maghiara a cassat-o pentru totdeauna. Biblioteca aședată în un dulap donat de fostul protopop Ioan Pamfilie a rămas închisă cu mai multe cărți de putina valoare, căci cele de valoare, dimpreună cu statutele societății și ale Societății teatrale, apoi piesele, notele, alisele etc. le-au dus cu sine câți-va studenți mai zeloși. Biblioteca acesta eu, ca fost profesor de religiune, am predat-o casinei române de lectură din Cluj așa închisă cu 2 lăcate, cum a ramas de societatea studenților, desființată la ordinul corpului prof. dela gimn. r. cat. Vre-o 10 ani nu a deschis-o nimenea. În anul trecut, comitetul sodalilor români, care avea lipsă de ea, ei a reclamat-o cu insistința. S'a încuiat și iarăși sta desaranjată în antișambora casinei române, așteptând timpuri mai bune.

În toamna anului 1869 ca sextan am fost ales redactor la foia umoristică a societății. Colaboratori însa din clasele superioare n'am prea avut. Din clasele inferioare da. Între aceștia a esecat Ioan Baciu sub pseudonimul „Cloșca”, cărui de mulțor i se da răspuns în posta redacțiunei: „Cloșcă, cloșcă fără pui, nu spune ceea ce nui.” În toamna acesta au fost primiți de membri la societate în mod excepțional Vasiliu Filip și Ioan Baciu din clasele inferioare.

Tot atunci societatea de lectură a făcut o secțiune teatrală, cari în puțin timp a făcut progrese uimitore, mai cu samă după venirea artistului M. Milo cu trupa sa teatrală la Cluj, despre care voi vorbi mai jos. De președinte a fost ales iuristul Dănilă Il. Monasterian, acum jude la tribunal în Huși, de director Vasiliu Podobă, acum director de bancă, membrii: Vasiliu Filip din Maia, ađi preot gr. cat. în Lăpușul românesc, Andreiu Centea din Capâlna, comit. Solnoc-Dobăca, ađi preot gr. cat. în Asuagiul de sus în Sălagiu, Ioan Baciu din Șoimuș, preot acolo și redactor la „Revista Ilustrată”, Vasiliu Gheție din Orman, ađi preot în Seregiu-Sălagiu, Ioan Găvrus din Iescu, comit. Solnoc-Dobăca, fost notar în Satulung, mort prin glonțul unui inimic, Gavril Bocoș din Orman, fost preot în Oena-Deșiiului, reposit, Vasiliu Micu din Ciobanca, ađi proprietar, Pavel Huză din Mica comit. Solnoc-Dobăca, ađi oficial la comital în Deșiu, Pavel Țanțiu din Berind, ađi pedagog în România, Ioan Cadariu din Iudol, comit. Turda, ađi notar, Iosif Nemeș din Dêrja, ađi conducător de economie la familia Vaida în Olpret.

Pe lângă acestia s'au mai produs din când în când: Iacob Mureșianu învățator și cantor în Cluj, Ioan Dumitrescu din Cluj, ađi preot în Sălagiu, Alesandru Pop din Dêrja, ađi căpitan de honveđi în Muncăciu, Todor David din Jucul de sus, ađi capelan castrens în Brașov, Ioan Haragoș din Gichișul de sus ađi contabil la finanțe în Turda.

Domnișore, cari au jucat rolurile de dame, au fost: D-șora Isacu, Sora d-lui Dr. Aurel Isacu, răposată ca jună, Maria Centea, rudă cu Andrei Centea de mai sus, măritată mai tardiu după profesorul Cristea, Năsăud, ambii răposati, Muriți Turc maritată în România după inginerul Pamfilie, Sofia Cservedi, sora maiorului Cservedi, reposit, Rozalia Duca din Gherla, răposată.

Societatea astfel constituită a eșit din strada Turdei, unde era cartirul lui Baciu și al lui V. Filip, chiar ea infantele, ce începe a umbla și s'a apucat de lucru. A fost primită cu multă bunăvoință de fostul protopop Gavril Pop, ađi canonic metropolitan în Blaj. Las' se vorbescă despre acest bărbat fratele Vasiliu Filip, cel mai bun actor în societatea noastră de atunci care, într'o epistolă, în care l'am rugat să-mi dee unele date, așa îl descrie pe acel bărbat: Reverendissimul Domn protopop gr.-cat. Gavrilă Pop, ađi canonic metropolitan, un bărbat iubitor de tineret și cu un interes față de întreprinderile lor, demn de admirat, care nu numai că ne-a pus la dispozițiune prima odaie din cartirul seu, ba suferea fără nici un murmur și cu un zîmbet binevoitor toiu ce îl făceam cu aranjarea, cioplirea lemnelor și scândurilor pentru scenă. Îi găuream și stricam toți păreții casei, pe lângă aceea îl cõturbam și în ocupațiunile sale literare și spirituale. Nu numai le suferea tote acestea far' era primul, care-și rescumpăra biletul la reprezentațiuni și încă totdeauna cu sume de banii considerabile.”

Sunt necesitat aici a caracteriza pe fratele Ioan Baciu, conscolar cu Vasiliu Filip. Cu recunoștință trebuie se amintesc,

¹ Cu numărul present a dat redacția D-lui S. P. Simon.

că el a fost initiatorul acțiunii pe rând tot mai mult dezvoltate și cu timpul a ajuns la un grad destul de însemnat pe terenu teatrului mai înainte cu totul tot neglijat la noi în Ardeal, și care de altcum era un băiat genial, întreprinzător și multilateral și carele fiei dis spre laudă, și astăzi se validează atât ca preot, cât și ca pictor, arhitect, econom întreprinzător și literat. Dânsul ne a văpsit culisele și cortina, coiful pentru sufler. Ceialalți îi ajutam la tăiatul scândurilor și lemnelor de lipsă. Avem culise, cortină, coif și vestminte de lipsă pentru toate reprezentațiunile. Sute de fiorini a costat toate requisitele noastre, bani adunați cea mai mare parte dela inteligența din Cluj, ca rescumpărare de bilet la reprezentațiunile noastre. Noi la început munceam gratis. Tot veitul îl jertfeam pentru culise și requisitele necesare. Tote erau făcute de noi portative și ușor de adunat la olaltă. Când aveam localitate spațioasă, ne întindeam culisele și cortina și sara dam reprezentațiunea.

În 1870 repertoarul nostru era: „Nunta țerânească“, vodevil de V. Alecsandri, „Lipitorile satelor“, comedie în 5 acte de V. Alecsandri și M. Milo; „Mania posturilor“, „Rusaliele în scutul lui Cremene“, „Cuiu în părete“, tot de Alecsandri; „Musa dela Burdugeni“, frasă; „Soldatul român“, „Baba hârca“, operetă de Milo; „Tribunul“, dramă de Lapădat; „Răscola lui Horea“, de I. Vulcan; „Babul mortului“, „Judecata lui Brânduș“, „Paracriserul“, de Alecsandri; „Vlăduțul mamei“, „Meșterul Ma-

nole“, o grămadă de canțonete, poesii eroice și naționale. Probele le țineam în școla română gr. cat. din Cluj în totă săptămâna, în zilele, când nu aveam prelegeri. Toți ne prezentam la probe regulat și cu ore-care ambițiune ne învățam rolurile.

Reprezentațiunii dam mai în totă luna câte una. Profesorii avéu scire despre societatea noastră. Nu ne-au interzis nici odată activitatea, ci câștigându-și informațiunii despre scopul nostru dela d-l protopop Gavrilă Pop, care ne era profesor de religiune și limba română, au început a se presenta unii dintre ei la producțiunile noastre. Așa ne-a onorat mai de multeori: prof. Salzbauer, Géczy Benedek, Ulár Pál, adî prof. la unitari, Zambó János, Gusztafi, Propper și alții. Prof. Salzbauer a răposat numai de vre-o doi-trei ani. E cunoscut tuturor celor ce a absolvat gimnasiul r. cat. din 1860 încôce. Un bărbat erudit, istoric mare. filoromân. Î plăcea se vorbescă românesce mai cu samă cu țeranii români, pe care îi iubia. Mulți tineri români au fost ajutorați și prijiți din partea lui și mulți îi pot mulțami, că a potut s bsista la școlă. Merită se-i amintim numele cu pietate. Un act de pietate ar săvârși careva din mulțimea de studenți români. cari au crescut sub aripele acestui mariminos profesor, dacă i-ar descrie viața lui plină de acte de caritate în careva țiar românesce barem, pentru ca să se vadă, că Românul e recunoscător.

(Va urma)

PĂPUȘ.

Aman séu Iom Purim.

— Tragedia în 5 acte, cu un prolog. —

Persónele :

1. Ahasver . . . . . Rege în Susa.
  2. Aman . . . . . Ministru și cancelariul Regelui.
  3. Estera . . . . . Regina lui Ahasver.
  4. Mardocheu . . . . . Unchiul Reginei Estera.
  5. Chores . . . . . Diregătoriu al Palatului.
  6. Șetar și Bigla . . . . . Doi servi ai Palatului.
  7. Hatac . . . . . Eunuchiul Reginei.
  8. Un ânger.
  9. Prim cantorul și corul evreilor.
  10. Zeres . . . . . Muierea lui Aman.
  11. Mai multe sclave israelite.
  12. Public numeros de evrei și evreice (joc și veselie).
- (Scena se petrece în Susiana cetatea palatului din Sus'a.)

P r o l o g.

SCENA I.

Ahasver, Aman.

Ahasver.

La ce?!... — Atâta voiă vedutu-vê-am avënd,
Împlënd cu vin engadie, pocalele, implënd:
Voind așa, al vostru, puternic și drept *Rege*,
O sută și mai bine de țeri, ce stă-ți rege; —
Voind așa Ahasver, în *Susa*, ce domnesce, —
În *Susa*, unde tronu-i se innaltă și lucedesc.
Și abia trecură *înse* trei ani pre cum se scie, —
De când mă în nălțasem la astă grea domnie,
Și și făcusem țerei un prânz și ospăt mare,
Cum nu cred, se mai facă, vre-un Rege, pre sub sóre?!
Saltat'au Domnitorii Provinciilor regesci,
Îvinși de-a beuturii puterii dumnezeesci!
Din *India*, *departe*, și — pân' acolo, unde
A *Etiopiei* țera sub umbre se ascunde, —
Din *Media*, *Persia*, venit'au în mulțime,
Puternici, *Printi* și „*Satrapii*, și multă Boerime:
Cu toții aci la *Sus'a* — la magicu-mi Palat
Și-n față-mi, cu sîclă au stat, s'au închinat.
Apoi cu toții-n voiă, în *Parcul* meu regesc,
La mese încercate, ce sufletul răpesc.
Dar' ce mare plăcere n'avui, când al meu aur,
Lăsatu-i-am, se-l vedă, — și când al meu tesaur,
O sută-optzeci dîle, l'am tot eu arătat,
(Mărire și avuție, cum nu s'a mai aflat!)
Atâta strălucire, atâta farmec mare
Pre lume nu e rege, se dîcă că el are!
Și-apoi încă ospățul, făcut la al meu popor,
Ce-n *Sus'a* locuiesce?!... Vai, ce folos — eu mor,
— Eu mor de supărare!.. Ba nu, că de mînie!
Regina e de vină, — cum inima mea scie.
Poporul plin de voiă aflândusă ospătat,
Se vedă — a s'a regină a vrut și a strigat,
Dar' și eu, *încă forte*, pre ea se o arăt
Poporului, s'o vedă, doriaș! Și ce se ved
Mandatul și dorința de Rege, ați călcat!
Ahasver cu mânia!... Pre drept, calamitate!
Și multe pompe, daruri, averi și străluciri,
Dispus'am, se privescă, Mai marii de ostiri

Și *Satrapii*, *Principii*, — poporul ospetat!...
Dar, un'a, încă una era de arătat,
Ce-ar' fi-ntrecut pre tôte, prin cari mă admiram,
(Mai mult ca strălucirea de-averi, ce posideam)
Era regina Vashti, pre care-o-aveam eu.

Aman.

Ca densa, mai frumoasă, e numai Dumneșeu!

Ahasver.

Și ea s'e se presinte, poporului, n'a vrut,
Deși cu insistință, eu asta am cerut. —
Poporul și *Mai-mari* perdut'au de într'odată,
Perdut'au orî ce voiă, vedënd că nu se — arată
A *Persiei*, regină, se-i vedă dulcea față,
Că-cl o regină-alésă-i, în lume și-n viêtă:
A vrut adeca țera se-și vedă și-as'a Mamă,

Aman.

Se nu aparî, pre *Ormuzdu*, când *Regele* te chiemă?!
Prin asta faptă însă a dat și îndemn rău
Femeilor din țera, ce sta sub scutul t'eu.
Și nu numai pre tine, vai, ea nu te-a certat,
O! *Rege*, ci și altor, ce rău le-a causat,
Și altor bărbați, *Rege*, din mare-a-ți stăpânire.
(Ce vast mai țî-e *Imperiul*; gigant e preste fire!)
Femeile pre dênșii, mai mult se nu-i asculte.
Ce face o *Regină*, se nu facă mai multe
Muieri, ce stau pre-o tréptă, nu așa de-in nălțată?
Ascultă-mă decî *Rege*, pre mine astă dată;
De-ți este cu plăcere, tu fă astăși așa:
'Ți lasă-at'a soțiă, și vedî, alta-a-ți afla,
Și-asează-apoi corona, pre alt cap de regină,
Ce sci-va se asculte de vócea t'a divină. —
Și ca se faci, o, *Rege*, ér' pace-n at'a țeră,
Mandat trimite-n dată la toți porunca-amară —
Că orî care muiere s'asculte de bărbat.
Bărbatul *cap se fiă și Domn în casa s'a*; —
Mandatul se-l pricépă tot omul din regat,
Tu vei lăsa a-l scrie cum sci-va mintea t'a,
În limba fiă-cărui popor, ce stăpânesc!

Ahasver.

Cu câtă-nțelepciune în lume tu trăiesci!
Voi face tôte-n grabă, — *Edict* eu voi lăsa:
Bărbatul Domn se fie și cap în casa s'a!
și tot acea femeie, ce nar da ascultare
Acestui ordin aspru, — *Edictu regesc și mare*,
Pătescă ca și *Vashti*, ce nu se mai numesce,
Regină și consórtă — *Ahasver* nu glumesce!!
(Crâsnind de mânia dîmite pre *Aman*.)

Actul I.

SCENA I.

(Se represintă o casă evreică în *Sus'a*.)
Mardocheu. Esthera.

Mardocheu.

În Sus'a-i, scris, *Esthera*, se între la *Mărire*:
Acolo va se ședă pre tron cu strălucire; —

Apröpe este ziua, cea zi de libertate;
Poporul va se scape de zilele-n tristate.

Esthera,

A t'ale vorbe, Taică — vorbesce ficia t'a, —
Nu pot a le pricepe, nu știu ce ar însemna.

Mardocheu.

Prin Ahasver, copilă, e scris se ne înălțăm, —
Și eu, și tu, și Evreii, captivi aci, ce slăm.

Esthera.

Viul este Domnul, Taica, — ași vre se peră 'ndată,
Persia, Babilonul, ce ne-a adus odată
In asta străinare. — Se ved cu ochii, eu,
Pre Ahasver că móre, cu întreg palatul său!

Mardocheu.

Atari vorbe, blăstămuri, mă jur pe legea mea,
Esthera se le dică, eu nu credui, și-așa —
Și-așa un suflet mare, cu foc entusiasmata,
Me jur, pe alui Benjamin, semință adorata.

Esthera.

Pel al meu Taică, ce — în Scheol, petrece — Abicail.
Te jur esplică-mi mie și pentru Israil
Mai pote se suridă vre-odată al seu sore?

Mardocheu.

Pricepe ficia dulce, mai scumpă 'ntre feciore,
La Ahasver vei merge, poți chiar regină fi.

Esthera.

Al meu Dumneșeu mare, — ce pot eu auși?!
(Va urma)

CRONICA TÎMPULUI.

— 10 August n. 1901.

Trecând redacțiunea și redactarea foii noastre în mâinile unui nou redactor, din cauza că fostul redactor Ioan Baciú fiind morbos și ocupat cu multe afaceri — credem cum-că redactarea acestei foi nu va suferi nici o daună, ma sperăm, că ea se va presenta înaintea on. public cetitor cu totă puterea, cu totă tária în privința conținutului literar și formei sale tehnice. Ea se va conduce intru toate așa, ca spiritul și colorea românească se o predominescă, cât numai va fi posibil. De unde înscris va fi pre drapelul ei: „Literatură națională“ și vorbă românească insuflețitoare, ținând cont de trecutul nostru, de trecutul poporului român, care din vremile cele mai grele, ce au trecut preste capul lui, s'a desvoltat, s'a consolidat, s'a educat — a venit la cunoștința de sine și s'a cultivat numai și numai cu ajutorul condeiului, purtat cu multă abnegățiune de Apostoli trecutului, cari ca și nescari Martiri, pentru o națiune delăsată, și-au sacrificat viața, linisce și bani. — și-au sacrificat totul în interesul patriei și al poporului român.

In orașul Bistrița, de present, sunt 2 foi germane, una politică magiară și una pedagogică, Pentru ce se nu aibă și românii din Bistrița și jur? Pentru ce să se uite românii numai cu mâinile în sin la compatrioții lor, la aptitudinea și la spiritul lor de desvoltare...?!

Pentru-ce, când și Românul, astăzi, in anul 1901 și in noul seclu XX. are oameni destoinici, are caractere firme și nepătate și are inteligință destul de mare?!

Se începem numai, se ne mișcăm numai, se dăm din mână numai, și se ne arătăm, decă vrem se trăim, și se nu ne plângem mereu de „oameni“ că nu avem și că noi nu putem produce ceva bun.

Un popor nu trebuie, nu se cade, nu este iertat; — e păcat și blasfemie a se dejosii și a se uita numai în virful capului la alții! — El trebuie se aibă ambițiune și se aiba ambițiune națională, pre cum au și alte poporă. El trebuie se lucre și se învețe!

Cartea și lucrul sau munca au făcut Europa; cartea și munca au consolidat pe Germanii și Italianii!

Acesta nu e — hipotesă, — este dogma istorică de credință!

Din acestea considerațiunii proprietatea, edițiunea și redacțiunea s'au stabilit în Bistrița, ca se fiă și Românii din acest ținut „*aequo jure*“ și „*de facto*“ reprezentați prin o foie în limba lor alături cu celelalte nămurii. Nu avem pretensiunea se facem nu știu ce svon, se ne inpunem ideile noastre; — tot, ce vom face va fi numai se susținem lumina sus și se nu o punem sub obroc, până când alte minți și capacități vor eși ca se facă mai bine ca noi, se lucre cu mai mult succes în arena de desvoltare.

Drept aceea. scrieți fraților, cari aveți voiă, plăcere și dragoste: articlii, corespundințe, novele, poezii etc. pentru acesta Revistă, numai vă rogăm se scrieți curat, la înțeles, legibil și în spirit moral și creștin; și suntem gata a da cuvintul oră și cui fără patimă și interes privat; suntem gata a ve lăsa se vorbiți din colonele acestei Reviste modeste.

Autori de opuri asemenea sunt rugați a-și trimite câte un op, nou apărut, — pentru acesta Revistă in care vom deschide o colona pentru critică și recenziune imparțială. — Tot ce se ține de redacțiunea și administrațiunea foiei sunt a se trimite în Bistrița (Beszterce). — Și până atunci: Salutare tuturor spriginitorilor materialii și spiritualii!

A sosit la Redacțiunea acestei foi *Raportul despre Institututele de învățământ gr.-cat. din Blăși: Gimnasiul superior, Institutul pedagogic, Școala de aplicație, Școala de fete și Școala învățăceilor de meseriași și neguțători pre anul școlastic 1900 901.*

În fruntea s'a are un studiu: „*Poesia idilică*“ de Dr. I. Rațiu prof. care după cum se vede este scris de o persoană cu vaste cunoștințe literari, atât din domeniul literaturii române cât și din domeniul literaturii altor popoare. Atarî studii cum rari se ved astăzi. nu pot de cât se face admirațiune autorului lor, cari întru adevăr sunt studii literare de mare valoare și și lucrare cu seriozitate veterană. „*Sic itur ad Astra!*“...

Din acest Raport vedem că a constat corpul profesoral *la gimnasiu* din a) un director, b) 14 profesori ordinari, c) din 3 profesori extraordinari și d) din 2 cateheți de altă confesiune.

La *Institutul pedagogic* din 1 director și 7 profesori ordinari.

La *Școala de aplicație* din 3 profesori.

La *Școala superioară de fete*: din 5 profesori (3 bărbați, 2 femei).

La *Școala elementară de fete* din 4 profesori (2 bărbați și 2 femei).

Internatul „*Vancean*“ de fetițe: 1 director și o directoră.

La *Școala gr.-cat. pentru învățăceii dela meseriași și neguțători*: 1 director, 2 profesori, un president al comitetului de supraveghiere cu 8 membri.

In Gimnasiu pro 1900 901 au fost studenți	457
In Institutul pedagogic	96
La școala de aplicație	68
La școala superioară de fetițe	41
La școala elementară de fete	85
La școala de meseriași și neguțători	52

La oaltă: 799

Esamele de maturitate scripturistice sau ținut în zilele 16, 17, 18, 20, 21 și 22 Maiu a. e. din limba și literatura română, maghiară, latină, greacă, germană și matematică. Rezultatul: Eminenți 4, buni 11, suficienți 25. În urma acestor rezultate 37 din 40. maturisanți au fost admiși la examenul verbal ținut în zilele 24- 27 Iunie sub presiul lui Kunez Elek și a comisariului consistorial Dr. V. Hossu. Rezultatul: 1 matur cu eminență, 6 maturi cu bine, 24 maturi, 6 relegați pre 3 luni și 3 pre un an.

În 2 August șt. n. noptea a trecut la cele eterne vicariul foroneu al Năseudului (Rodnei) Dr Ioan Pop, un bărbat erudit și diligent, cu care s'au mai împuținat șirurile bărbaților devotați pentru biserică și națiune. Nu este aci locul, se înregistram meritele defunctului, o vor face acesta acei, ce au trăit în imediata apropiere și referință cu densul. Deplângerea și doliul unui întreg ținut, al Someșului și Bărgăului, ca odată pentru Dr. I. Lazar, fost director gimnasial, ne spune, cumcă întru adevăr mărtea s'a arătat și de astă dată dușmană față de bisericile și școlile noastre! — Înmomentarea s'a făcut cu o pompă mare, demnă de adormitul în Domnul.

Întru adevăr, pierderea e mare, și atarî indiviđi este durere și daună că ne părăsesc, cu tote că în locul repausatului se va afla, pre cum credem, iarăși un individ destoinic, vorba lui Baritiu: „*Nici un om nu este ne-înlocuibil!*“ . . . Astăzi când se deschide un post și se dă în concurs o stațiune parochială mai bună — atăța concurenți se ivesc, în cât înaltul consistor, nu mai scie că pe care se l vedă și pre care se nu-l uite!? — Este o mare luptă pentru esistență astăzi, chiar în via D-lui. Și totuși — ori și unde, numai pentru unul este

menit norocul, pre cum a fost și cu vaccanta parochiă Bistriță, în urma morții ne aseptate a iubitului nostru Silași, — câți numai n'au dorit se fiă favoriți de sorte și fortuna și totuși numai On. D. Gerasim Domide preot din Rodna nouă, a obținut beneficiul cu denumirea din 27 Iuliu a. e. st. n. acărui instalare va fi în 19 August st. n. și cu care, credem. după cât cunoșcem respectabila persoană, că va fi în destul public credincios, er noi, după datina română i-đicem: „*D-đeu te-a adus, bine-ai venit, bine se petrec!*“ Mari îndatoriri sunt legate de noul păstor sufletesc; beneficiile mari au și îndatoriri mari și turma mare — face somnul scurt, mai cu semă în timpul presinte!

Da, în timpul presinte! și timpul l fac omenit — er' vremea o face D-đeu. — Amentind aci, cuvântul „*vreme*“, înțelegem vreme bună și rea, cum o dă D-đeu! Și vremea în anul acesta a fost destul de bună: În 20 Iuliu n. a fost noptea o vreme de așa cât neam adus aminte de anii copilăriei. A urmat o căldură grozavă pre timpul seceratului — apoi erăși ploie grele și în 4 August, Duminică, în sărbătorea: „*Maria Magdalena*“ seu cum îi đice poporul pre aci „*Foca*“ a fost o ploie torențială, decă nu chiar rupere de nor, mai cu semă în partea orientală a orașului și-a hotarului — în jos spre câmpie. De atuncel ploua, ploua și plonă: „*Im satis nivis atque dirae grandinis misit Pater . . . grave ne rediret seculum Pirrhac.* (Horațiu — c. II)

Er' poporul agricultor aseptă numai vreme bună și đi cu sore, ea se vedă în urmă ce a făcut, cum a lucrat și ce rodă îi va da grăul secerat, care aseptă pus în clăi, se fiă imblătit și dus la mără. Cum va fi roda nu se scie, deorece în multe locuri holdele au fost forte ierbosă.

Actul întroducerei de paroch în Bistriță. Introducerea de de paroch a M. On. Domn *Gerasim Domide* preot din Rodna-veche, în parochia gr.-cat din Bistriță se va îndeplini în 19 August a. e. conform următorul program:

1. În 18 l. e. la 5 ore p. m. primirea noului paroch și inseratul în biserică gr.-cat.
2. La 8 ore s'era cină comună în hotelul „*Regele Ungariei*“.
3. În 19 l. e. la 8 ore a. m. serviciul divin și îndeplinirea actului întroducerei.
4. Banchet.
5. Petrecere populară.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

D-nei Parascheva Costea, Scărișora;

D-șorei Silvia Cristea, Blaj;

D-lor: Titu Domșa, Valea; Pavel Lazar, H-Brad; Georgiu Cimoca, Hidiș; Gavril Bodnar, Bokkia; Ioan Căbașiu, Cracovia; Ioan Vlas, Albac, am primit prețul abonamentului cu mulțămită, toia se va trimite regulat.

—o—

Onorați Domni, cari vor binevoi a scrie pentru foia, sunt rugați a scrie legibil și la înțeles; pe margine să se lase loc gol cam de 2 degete pentru observările redacțiunei. Er' cei ce scriu gâcitură sunt rugați a le scrie în epistolă închisă.

REVISTA ILUSTRATĂ ENCICLOPEDICĂ GAZETA SĂTEANULUI.

Anul al 18-lea

Ese din 1884, sub direcțiunea lui C. C. Datculescu la 5 și 20 a fie-carei luni.

10 Lei Abonamentul pe an la ediția pe hârtie obicnuită

20 Lei Abonamentul pe an la ediția pe hârtie velină.

Abonamentele încep de la N-o 1 a fie-cărui an (5 Februarie) și se plătesc înainte. Cu numărul nu se vinde „Gazeta Săteanului” și nici planșele colorate.

Scriitorii cei mai cu vază și specialiștii cei mai renumiți au colaborat și colaborează la această revistă. **Cestiunile agricole și horticoale sunt cu deosebire tratate.**

După locul mai puțin sau mai mult în vadă. Pe o pag. (15/25) Pe 1/2 pag. (12/15) Pe 1/4 pag. (6/15)

ANUNCIURILE	Pe an	Pe 1/2 an	Pe 1/4 an	Pentru o dată
	1000—2000 lei	750—1750	500—1500	250—750
	750—1750 „	500—1500 „	250—750 „	125—375 „
	500—1500 „	250—750 „	125—375 „	75—275 „
	250—750 „	125—375 „	75—275 „	

Se plătesc înainte și se socotesc timpul de la inserarea primului anunț.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu subscripțiuni de abonamente din partea Casei M. S. Regelui și a Domeniului Coronei.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu o subscripțiune din partea Societății Centrale Agricole din România, trimițându-se și la toți membrii ei.

— Revista „Gazeta Săteanului” se trimite în cel puțin 2000 comune rurale din țară.

— Revista „Gazeta Săteanului” se trimite tuturor bibliotecelor rurale, Prefecturilor, etc.

— Revista „Gazeta Săteanului” e onorată cu o subscripțiune de mai multe abonamente din partea Ministerelor de Agricultură, Instrucțiune și Primăriei Capitalei.

Garantăm tirajul fie-cărui număr, în Anul al XVIII-lea, de cel puțin 6000 fascicule, ceea-ce reprezintă 144.000 exemplare pe an.

Redacția Administrația și Tipografia:

București, 117 Calea Victoriei, colț cu str. Banului.

Arbori și Arbusti

roditori, floriferi și de umbrire

de la Pepiniera C. C. Datculescu din Slobozia-Galbenu (jud. R-Sărat).

30 hectare de cultură specială.

Catalogul, împreună cu modul d'a se planta, se trimite la cerere adresată Magazinului Datculescu 117 Victoriei, București

Semințe de Cereale selecționate și alte produse, de la Ferma lui C. C. Datculescu din Slobozia-Galbenu.

Expedițiunile se fac franco vagon Gara Făurei pentru Muntenia, er prin R.-Sărat pentru Moldova, în saci cu plumbul de garanție al Fermei. Dacă nu se trimite sacii se pun noi mușama cu adaos de 1 leu, cari devin proprietatea cumpărătorului. Costul se plătesc la comandă.